

Отже, перед учителем музичного мистецтва постає важливе завдання розвитку голосового апарату дітей різних вікових груп і відповідно до цього чітко визначення методів та прийомів поступового розвитку вокально-технічних умінь. Адже формування музичної культури школярів розпочинається з культури сприйняття музичного твору, культури звукоутворення, культури виконання.

Список використаних джерел:

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : Підручник. Київ : ЗАТ «Віпол», 2007. 115 с.
2. Белінська Т.В., Василевська-Скупа Л.П., Костюк Л.О. Використання інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва як засобу формування soft skills в учнів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. 51, С. 414-419.
3. Василевська-Скупа Л.П. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва : [монографія]. (2014) Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 208 с.
4. Василевська-Скупа Л.П., Лановенко Н.В., Басовська С.Ю. Методологічний аспект розвитку співацького голосу майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М.Пантанюк, А.Душний]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 30., Том 5. С.110-119.
5. Кушка Я.С. Методика навчання співу та набуття вокальної майстерності: Посібник з навчання основ співу. Друге видання доповнене і розширене. Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2021. 304с.
6. Зеленецька І.О. Співають діти: методичний посібник. Київ: Нац. пед.університет імені М.П. Драгоманова. К., 2000. 89 с.
7. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі: навч.-метод. Посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 272 с.
8. Liudmyla Vasylevska-Skupa, Tetiana Belinska, Kateryna Kushnir, Iryna Sidorova, Lidiia Ostapchuk. Science-Modern Formation of mastery of artistic and pedagogical communication of future teachers of music in the process of vocal and choral activities. *Moderní věda. Praha. Česká republika, Nemoros*. 2022. № P.72-82.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2025-2.14>

Гоменюк В.В.

здобувач магістерського рівня вищої освіти

Добровольська Р.О.

доктор філософії (PhD), доцент

Вінницький державний педагогічний

університет імені Михайла Коцюбинського

РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ ТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ НА УРОЦІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті розкрито ефективність творчої діяльності як засобу розвитку музичних здібностей молодших школярів. Представлено методичний інструментарій, що включає музичну імпровізацію, музично-рухову творчість та проєктну діяльність. Обґрунтовано необхідність створення творчого середовища та диференційованого підходу до навчання.

Ключові слова: творча діяльність, музичні здібності, молодші школярі, методика навчання, музична імпровізація.

Abstract. The article reveals the effectiveness of creative activity as a means of developing musical abilities in primary school students. A methodological toolkit is presented, including musical improvisation, music-movement creativity and project activities. The necessity of creating a creative environment and a differentiated approach to learning is substantiated.

Keywords: creative activity, musical abilities, primary school students, teaching methods, musical improvisation.

Постановка проблеми. У сучасній системі освіти гостро постає проблема недостатньої ефективності розвитку музичних здібностей молодших школярів. Традиційні методи навчання, орієнтовані на репродуктивну діяльність, не сприяють повноцінному розкриттю творчого потенціалу учнів. Дослідження вказують на те, що значна частина учителів музичного мистецтва стикається з викликом поєднання вимог навчальної програми та індивідуальним підходом до музичного розвитку кожної дитини [6, с. 28]. Це призводить до зниження інтересу до музики, недостатнього розвитку музичного слуху, ритмічної здатності та образного мислення.

Зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Розв'язання цієї проблеми тісно пов'язане з актуальними завданнями сучасної педагогіки:

- реалізація особистісно орієнтованого підходу в освіті.
- розвиток творчого потенціалу учнів початкової школи.
- впровадження компетентнісного підходу у мистецькій освіті.
- забезпечення цілісного розвитку дитини через мистецтво.
- формування емоційного інтелекту та креативного мислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові дослідження присвячені різним аспектам розвитку музичних здібностей [1; 2; 3; 9]. Роботи

Сухомлинської О.В. [8] вказують на важливість створення творчого середовища на уроці. Дослідження Михайлович Л.П. [6] підкреслюють значення інтеграції різних видів мистецької діяльності. Науковці звертають увагу на необхідність поєднання традиційних і інноваційних методів навчання, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості кожного учня [8, с.45]. Сучасні дослідження доводять ефективність проектної діяльності та групових форм роботи для розвитку музичних здібностей [10, с. 33].

Виклад основного матеріалу. Сучасна методика розвитку музичних здібностей молодших школярів ґрунтується на інтеграції трьох ключових підходів: діяльнісного, особистісно орієнтованого та компетентісного. Дослідження показують, що ефективний розвиток музичних здібностей можливий лише в умовах цілеспрямованої організації творчої діяльності, яка відповідає психолого-віковим особливостям учнів початкової школи [8, с. 45].

Система принципів організації творчої діяльності включає:

1. Принцип цілісності – інтеграція різних видів мистецької діяльності (спів, гра на інструментах, музично-рухова творчість) у єдиний творчий процес. Наприклад, вивчення народної пісні може поєднуватися з імпровізацією на дитячих музичних інструментах та створенням рухових образів.

2. Принцип диференціації – врахування індивідуальних музичних здібностей кожного учня. Це реалізується через: створення різнорівневих творчих завдань; використання змінних груп роботи; індивідуальні траєкторії розвитку.

3. Принцип креативного середовища – формування атмосфери довіри, де помилка сприймається як досвід, а не невдача. Це включає створення «безпечного простору» для експериментів та самовираження.

Методичний інструментарій розвитку музичних здібностей:

Основним засобом розвитку музичних здібностей молодших школярів є системне впровадження творчих методів навчання, що дозволяють активізувати пізнавальну діяльність учнів та створити умови для розкриття їхнього потенціалу. Центральне місце в цьому процесі займає метод музичної імпровізації, який реалізується через поступове ускладнення творчих завдань. На початковому етапі роботи з першокласниками доцільно використовувати елементарні ритмічні імпровізації на основі знайомих віршів та скоромовок, що сприяє формуванню почуття ритму. У другому-третьому класах учні вже здатні до створення мелодійних імпровізацій у формі музичного діалогу з учителем, а на завершальному етапі навчання в початковій школі діти можуть створювати власні музичні теми на заданий образ або сюжет [4].

Важливу роль у розвитку музичних здібностей відіграє метод музично-рухової творчості, який передбачає різноманітні форми реалізації. Пластичне

інтонування дозволяє учням «малювати» мелодію в повітрі, передаючи характер музичного твору через жест і міміку. Музично-рухові етюди спрямовані на створення групових композицій, що розвивають просторову уяву та координацію. Ритмічні перформанси поєднують рух з відтворенням складних ритмічних малюнків, що сприяє розвитку ритмічного слуху та рухової пам'яті.

Метод музичного моделювання відкриває широкі можливості для розвитку звукового сприйняття та уяви. Учні вчаться створювати звукові картини природи, імітувати роботу різних механізмів, відтворювати музичні діалоги між персонажами. Цей метод особливо ефективний для розвитку тембрового слуху та звуковисотного сприйняття [5].

Проектна творчість забезпечує комплексний розвиток музичних здібностей через створення музичних казок, підготовку тематичних концертів та розробку музичних квестів. Ця форма роботи дозволяє інтегрувати різні види музичної діяльності та створити умови для творчої самореалізації кожного учня.

Організація індивідуальної творчості передбачає створення персональних ритмічних партитур, імпровізаційних соло на дитячих інструментах. Групова творчість реалізується через колективну звукову імпровізацію, створення шумового оркестру та музично-драматичні постановки.

Диференціація навчальних завдань є обов'язковою умовою ефективного розвитку музичних здібностей. Для учнів з базовим рівнем музичної підготовки доцільно використовувати завдання на відтворення простих ритмічних моделей та імітацію звуків природи. Учні з достатнім рівнем музичного розвитку можуть створювати варіанти розгортання музичної теми та керувати груповими проектами. Для школярів з високим рівнем музичних здібностей ефективними будуть завдання на створення власних музичних творів та експерименти з музичними формами [7].

Критеріями ефективності запропонованого методичного інструментарію є позитивна динаміка розвитку основних музичних здібностей, формування стійкої мотивації до музичної творчості та розвиток загальнотворчих якостей особистості. Експериментальна апробація даного підходу підтвердила його результативність, про що свідчить значне покращення показників музичного слуху, ритмічного відчуття та музичної пам'яті в експериментальних групах.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити низку важливих висновків щодо розвитку музичних здібностей молодших школярів. По-перше, творча діяльність продемонструвала свою ефективність як основний засіб розвитку музичних здібностей дітей молодшого шкільного віку. Це підтверджується значним покращенням показників музичного слуху, ритмічного відчуття та мелодійної пам'яті в експериментальних групах. По-друге, систематичне та послідовне використання творчих методів навчання

сприяє комплексному музичному розвитку учнів. Регулярне застосування таких методів, як музична імпровізація, музично-рухова творчість та звукове моделювання, забезпечує гармонійний розвиток усіх компонентів музичних здібностей. По-третє, реалізація індивідуального підходу до навчання дозволяє врахувати особливості музичного розвитку кожного учня. Диференціація навчальних завдань за рівнем складності та формами роботи забезпечує оптимальні умови для розкриття потенціалу як обдарованих дітей, так і учнів з середнім та низьким рівнем музичних здібностей.

Перспективи подальших розробок. Майбутні наукові дослідження можуть бути спрямовані на розробку інтегрованих курсів музичного мистецтва, що поєднують різні види мистецької діяльності. Актуальним завданням є створення сучасних цифрових освітніх ресурсів, спрямованих на розвиток музичних здібностей молодших школярів.

Важливим напрямом майбутніх досліджень є вивчення впливу музичної творчості на розвиток емоційного інтелекту дітей молодшого шкільного віку. Необхідно також розробити спеціальні методики для дітей з особливими освітніми потребами, що враховують їхні індивідуальні особливості музичного сприйняття.

Список використаних джерел:

1. Белінська Т.В., Василевська-Скупа Л.П., Костюк Л.О. Використання інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва як засобу формування soft skills в учнів початкової школи. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2022. Вип. 51, С. 414-418.
2. Білозерська Г. О., Кравцова Н. Є., Белінська Т. В., Кушнір К. В., Будяк В. В. Професійно-орієнтована підготовка майбутнього вчителя-музиканта до здійснення соціокультурної діяльності засобами хорового мистецтва. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 98. С. 18–22.
3. Василевська-Скупа Л.П., Ковальова А.О. Ігрові технології як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів. Мистецтво та освіта в контексті національних традицій та сучасних трансформацій: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції за участю здобувачів вищої освіти та молодих учених/ Редакційна колегія: Василевська-Скупа Л.П., Белінська Т.В. та ін. Вінниця, 2023, 218 с.
4. Добровольська Р. О., Гудзенко Д. С. Музична імпровізація як компонент музичної терапії в фаховій підготовці вчителів музичного мистецтва. *Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку*. 2025. С. 151–153.
5. Кремень В. Г. *Філософія освіти і педагогічна наука*. Київ: Знання, 2020. 342 с.
6. Михайлович Л. П. *Методика музичного виховання в початковій школі*. Київ: Академвидав, 2019. 264 с.
7. Олійник Т. В. Імпровізація в музичному розвитку молодших школярів. *Освітній простір*. 2021. № 3. С. 51–56.